

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Voortgezet Onderwijs
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
31181849

Datum 8 februari 2022

Betreft Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Van der Plas (BBB)
aan de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media over de
(her)opening van scholen (kenmerk 2022Z00105)

Hierbij stuur ik u mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap de antwoorden op de schriftelijke vragen van lid Van der Plas (BBB)
over "de (her)opening van scholen". De vragen werden ingezonden op 6 januari
2022 met kenmerk 2022Z00105.

De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

Dennis Wiersma

1. Op 3 januari maakte het kabinet bekend dat de basisscholen en middelbare scholen op 10 januari weer zullen openen. Kunt u vertellen of en welk onderzoek gedaan is naar het gedrag van leerlingen in de klas als zij telkens opnieuw aan een optimaal leerklimaat en groepsgevoel moeten wennen? Zo nee, waarom niet?

Voor zover ik na heb kunnen gaan, is er nog geen systematisch onderzoek naar het effect van schoolsluiting op het gedrag van leerlingen na een schoolsluiting in de klas gedaan, wel krijgen we veel signalen binnen en er is onderzoek dat dit thema raakt. In het kader van Nationaal Programma Onderwijs (NP Onderwijs) spreken mijn ambtenaren en ik regelmatig met leraren, schoolleiders en leerlingen. Het signaal dat na een periode van afstandsonderwijs en schoolsluiting de dynamiek in de groep hersteld moet worden, hebben wij langs verschillende wegen ontvangen. Het gaat daarbij om meer dan alleen het groepsgevoel. Leraren geven aan dat een gebrek aan motivatie en concentratievermogen, stress en moeite met plannen het leren in de weg staat. Uit een grootschalige enquête in september 2021 blijkt dat schoolleiders zich niet alleen zorgen maken over de leerprestaties op de kernvakken, maar ook over de executieve vaardigheden en het welbevinden van leerlingen. Dat geldt met name in het voortgezet onderwijs en (voortgezet)speciaal onderwijs. Vanaf het begin van het NP Onderwijs hebben deze aspecten de aandacht gekregen en behoren interventies op dit terrein tot de menukaart waaruit scholen kunnen kiezen. Scholen kiezen in grote getalen voor interventies op het terrein van welbevinden.¹ Uit gesprekken die mijn ambtenaren en ik hebben met leraren en schoolleiders blijkt dat deze interventies door hen heel belangrijk worden gevonden: leerlingen hebben hier behoefte aan en het is goed voor de groepsdynamiek.

2. Zijn er prognoses voor wat de langetermijnevolgen kunnen zijn voor leerlingen die onderbroken worden in hun ontwikkeling door onregelmatige en onzekere schoolsluitingen? Zo nee, kunt u de Kamer beloven hier direct onderzoek naar te laten doen? Hoe en wanneer denkt u deze langetermijnevolgen aan te pakken zonder kinderen in nog stressvollere situaties te storten? [1]

Met de grote investering in het NP Onderwijs van vorig jaar (8,5 miljard voor alle sectoren), wil het kabinet er voor zorgen dat die langetermijnevolgen beperkt blijven en leerlingen en studenten weer perspectief geven. De investering stelt scholen en instellingen in staat om leerlingen en studenten de extra ondersteuning te geven die zij nodig hebben om leervertragingen in te lopen.

In het kader van het NP Onderwijs volgen we nauwgezet hoe het met de leerlingen en de uitvoering van het programma gaat. De eerste voortgangsrapportage heeft uw Kamer op 28 oktober jl. ontvangen.² In die rapportage wordt aan de hand van onderzoek gerapporteerd over de omvang van de leervertragingen, de aard van de problematiek bij leerlingen en welke leerlingen het hardst getroffen lijken door de schoolsluiting. Een prognose ten aanzien van de mogelijke langetermijneffecten van de schoolsluitingen hebben we daarbij niet gemaakt.

¹ Uit het eerste deelonderzoek implementatiemonitor NP Onderwijs blijkt dat 72% van de po -scholen kiest voor deze interventie. In het (v)so en vo geldt dit voor respectievelijk 83% en 92% van de scholen. We zien dat veel scholen kiezen voor interventies die meer indirect invloed hebben op het welbevinden van leerlingen. Voorbeelden hiervan zijn cultuureducatie en sportieve activiteiten.

² Kamerstukken 2021-2022, 35 925 VIII, nr. 15.

3. Het kabinet heeft geld vrijgemaakt voor verbetering van ventilatie op scholen. Kunt u al een indicatie geven van de mate waarin scholen hier al in geslaagd zijn? Zo nee, kan dit zo snel mogelijk gebeuren? Op welke termijn zou dit kunnen plaatsvinden?

Om een beeld te krijgen van de status van de projecten van de Specifieke Uitkering Ventilatie in Scholen (SUVIS), heeft kenniscentrum Ruimte-OK in december 2021 een digitale vragenlijst uitgezet onder 830 subsidieaanvragers. De uitvraag is verzonden naar gemeenten, omdat zij als eerste aanspreekpunt dienen. Tot eind december 2021 heeft 27% op deze uitvraag gereageerd. Er stromen nog steeds antwoorden binnen. Hieruit is gebleken dat 63% van de projecten loopt of in voorbereiding is. 17% van de projecten is reeds afgerond. Van de overige projecten is 8% gestopt of is de status onduidelijk (12%). Voor de projecten uit deze laatste categorie staat (nog) niet vast of de projecten uitvoerbaar zijn door tekort aan investeringsruimte of tekort aan capaciteit aan vraag- en aanbodzijde. Volgende maand volgt een bredere analyse van de binnengekomen informatie.

4. Kunnen scholen terugvallen op landelijk huisvestings- en onderhoudsbeleid van schoolgebouwen? Indien dit al aanwezig is, wordt hier actief op gehandhaafd? Indien dit niet bestaat, wanneer kan de Tweede Kamer dit verwachten?

De taken en bevoegdheden op het gebied van onderwijshuisvesting in het primair- en voortgezet onderwijs zijn sinds 1997 belegd op lokaal niveau. Gemeenten stellen een huisvestingsplan vast en schoolbesturen maken voor hun schoolgebouwen een onderhoudsplan. Voor plannen op het gebied van landelijk onderwijshuisvestingsbeleid wil ik u verwijzen naar de beleidsreactie op het Interdepartementaal Beleid Onderzoek Onderwijshuisvesting: 'Een vak apart. Een toekomstbestendig onderwijshuisvestingsstelsel', die op 21 december 2021 aan uw Kamer is aangeboden.

5. Bent u bekend met het initiatief 'scholen veilig open'? Wat is uw reactie op een dergelijk initiatief? Wordt hier beleid op geformuleerd? Zo ja, welk beleid? Zo nee, waarom niet?

Het is mij niet duidelijk naar welk initiatief u vraagt. Er zijn de afgelopen maanden diverse organisaties geweest die een verzoek hebben gedaan om de scholen weer op een veilige manier te openen. Ik ben me daarvan bewust en heb begrip voor de oproep van UNICEF en 59 andere organisaties (en in het verlengde daarvan een oproep van schoolleiders in Rotterdam en Amsterdam) uit december 2021 om de scholen te openen.³ Daarnaast heeft uw Kamer reeds het advies ontvangen van het Platform Perspectief Jongeren (PPJ) waarin is gepleit om het onderwijs op een veilige en verantwoorde manier te laten verlopen. Ik zal er alles aan doen dat de scholen niet meer worden gesloten, zeker niet in een endemische situatie.

6. De grote kans op besmettingen en het online les moeten geven in het onderwijs kunnen voor beginnende docenten een reden zijn het onderwijs te verlaten. Hoe gaat u hiermee om?

Alle volwassenen hebben reeds de boosterprik kunnen halen, zo ook het onderwijspersoneel. Daarnaast gelden er in het onderwijs aanvullende maatregelen om de scholen verantwoord en veilig open te houden.

³ UNICEF Oproep 60 organisaties zet de belangen van kinderen echt voorop en open de scholen.

Ik heb geen signalen ontvangen dat beginnende docenten vanwege de zorgen om het virus het onderwijs verlaten, datzelfde geldt voor het verzorgen van afstandsonderwijs. Werknemers in het onderwijs die vanwege het coronavirus niet op school willen werken, moeten dit bespreken met het schoolbestuur. Schoolbestuur en leraar bespreken samen wat de mogelijkheden voor het werk zijn. In de protocollen voor het primair en voortgezet onderwijs staat wat zij kunnen afspreken.

7. Wanneer kunnen studenten die in onzekerheid verkeren of zich al geconfronteerd zien met studievertraging hulp van het kabinet verwachten? Welke hulp kunnen zij verwachten?

Via het NP Onderwijs is in totaal € 8,5 miljard beschikbaar gesteld voor het hele onderwijs, van funderend tot en met hoger onderwijs in de studie jaren 2021-2022 en 2022-2023. Hoofddoel van deze investering is het herstellen van de door corona veroorzaakte vertragingen bij leerlingen en studenten op cognitief en sociaal-emotioneel gebied en op het gebied van welbevinden binnen de looptijd van het programma. Circa € 2,7 miljard uit het NP Onderwijs gaat naar nieuwe en verlengde maatregelen voor het mbo, hbo en wo. Het welzijn van studenten en de sociale binding met de opleiding zijn voor het mbo en ho een van de thema's waarop het beschikbare geld door de instellingen kan worden ingezet.

Het ministerie van OCW en de sectorraden hebben over de invulling van de zogenoemde corona-enveloppe in mbo en ho in mei 2021 een bestuursakkoord bereikt. In dit akkoord is afgesproken dat de maatregelen die instellingen nemen, focussen op extra begeleiding en ondersteuning. Het bestuursakkoord heeft als hoofddoelstelling het voorkomen of inhalen van studievertraging bij studenten die is ontstaan door de coronamaatregelen. Deze vertraging kan betrekking hebben op de kwalificerende kant van het onderwijs, maar ook op het gebied van socialisatie en persoonsvorming.

Daarnaast wordt er van onderwijsinstellingen verwacht dat zij in redelijkheid meedenken met studenten die gebonden zijn aan de quarantaineplicht en daardoor niet fysiek aanwezig kunnen zijn bij bijvoorbeeld examenonderdelen. Zij zoeken met elkaar naar passende en tijdige oplossingen, waarbij aandacht is voor het zoveel mogelijk voorkomen van een verhoogde onderwijslast en studievertraging. Dit is opgenomen in de servicedocumenten voor het mbo en ho.

Ook kunnen studenten in bijzondere omstandigheden, met een functiebeperking of een ondersteuningsbehoefte een beroep doen op het Profileringsfonds. Het Profileringsfonds is een fonds voor de financiële ondersteuning van studenten die door bijzondere omstandigheden studievertraging oplopen.

8. Wat zijn de plannen van het kabinet op de korte termijn om mogelijk ernstige gevolgen voor de mentale gezondheid van studenten te beperken?

Naast de activiteiten vanuit het bestuursakkoord wordt er tevens in het hoger onderwijs samen met veldpartijen gewerkt aan het realiseren van een integrale aanpak gericht op preventie, vroeg signalering en begeleiding. In het mbo wordt met de gezonde schoolaanpak ingespeeld op de brede gezondheid van mbo-studenten. Deze aanpak richt zich ook op mentaal welzijn. De ambitie is om de gezonde schoolaanpak uit te bereiden naar meer mbo-instellingen, waarbij het mentaal welzijn een zeer belangrijk onderdeel van de aanpak is.

9. Wat gaat het kabinet doen om (ziekte)verzuim en het daarmee samenhangend personeelstekort in het onderwijs aan te pakken? [2]

Onze referentie
31181849

Het stijgende ziekteverzuim van onderwijspersoneel hangt de afgelopen periode grotendeels samen met de oplopende coronabesmettingen. Het kabinet neemt daarom coronamaatregelen om het acute ziekteverzuim als gevolg hiervan zo veel mogelijk terug te dringen. Breder geldt dat het terugdringen van verzuim een bijdrage kan leveren aan de aanpak van het lerarentekort. De schoolbesturen zijn primair verantwoordelijk voor goed personeelsbeleid en de aanpak en preventie van verzuim. Zij kunnen daarbij ondersteuning krijgen van het Vervangingsfonds (po) en arbodienst/kerndeskundigen (vo). Daarnaast werken we samen met sector- en vakorganisaties aan de aanpak van werkdruk in het onderwijs – een belangrijke oorzaak van uitval. Zowel het vorige kabinet als dit kabinet investeren daar in. We werken daarnaast samen met de ministeries van VWS en SZW en vertegenwoordigers vanuit werkgevers en werknemers aan een Brede Maatschappelijke Samenwerking Burn-outklachten om de stijging van burn-outklachten en psychosociale arbeidsbelasting (PSA) terug te dringen – een andere oorzaak van verzuim. Het gaat hier bij voorbeeld om het ontwikkelen van aanpakken, interventies en scholing en opleiding.

10. Kunt u deze vragen één voor één beantwoorden en de Kamer de antwoorden zo spoedig mogelijk doen toekomen?

Ja.

[1] Website AD, 28 oktober 2021, <https://www.ad.nl/politiek/achterstand-in-rekenen-en-lezen-door-coronatijd~a83a82c2/>)

[2] Website AOb, 20 november 2021, <https://www.aob.nl/nieuws/arbodiensten-zien-hoogste-stijging-ziekmeldingen-in-onderwijs-ooit/>)